

Nr 127.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom, m. m.; given Stockholms slott den 10 mars 1950.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås fortsatt tillämpning under budgetåret 1950/51 av det av riksdagen för budgetåret 1949/50 lämnade medgivandet för Kungl. Maj:t att utan riksdagens samtycke i varje särskilt fall besluta om försäljning m. m. av viss kronan eller allmänna arvsfonden tillhörig fast egendom.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 10 mars 1950.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter *förslag till bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom, m. m.* och anför därvid följande.

I anledning av proposition nr 87 medgav 1949 års riksdag (jordbruksutsk. utl. nr 20; r. skr. nr 242), att Kungl. Maj:t finge under budgetåret 1949/50 utan riksdagens samtycke i varje särskilt fall besluta om försäljning av kronan eller allmänna arvsfonden tillhörig fast egendom, såframt taxeringsvärdet å egendomen uppginge till högst 40 000 kronor, eller, där taxeringsvärde icke vore åsatt, det vid särskild uppskattning utrönta saluvärdet uppginge till högst nämnda belopp. Kungl. Maj:t ägde därvid att i huvudsaklig överensstämmelse med av dåvarande chefen för finansdepartementet vid anmälan av propositionen angivna riktlinjer föreskriva de former och villkor, under vilka försäljningarna skulle äga rum. Där så befundes lämpligt, skulle Kungl. Maj:t ha befogenhet att åt central förvaltningsmyndighet överlämna beslutanderätten rörande försäljning av egendom, vars taxerings- eller uppskattningsvärde icke överstege 20 000 kronor, respektive åt länsstyrelse, såvitt anginge allmänna arvsfonden tillhörig fast egendom, vars taxerings- eller uppskattningsvärde icke överstege 10 000 kronor.

Vidare förklarade riksdagen, att vad sålunda medgivits rörande försäljning av kronan tillhörig fast egendom skulle gälla jämväl beträffande byte samt upplåtelse under åborätt och tomträtt av sådan egendom, ävensom beträffande avstående utan ersättning av kronomark, som kunde erfordras till järnväg eller allmän väg. Rätten att besluta om dylikt avstående finge dock av Kungl. Maj:t överlämnas till central förvaltningsmyndighet endast i avseende å obebyggt område av högst 5 hektars yta eller 2 000 kronors värde.

Genom cirkulär till statsmyndigheterna den 10 juni 1949 (nr 434) har Kungl. Maj:t till kännedom meddelat vad riksdagen sålunda beslutat.

Befogenheten att, med viss begränsning beträffande egendomens värde, åt central förvaltningsmyndighet överlämna försäljningsrätten har Kungl.

Maj:t tagit i anspråk genom försäljningsbemyndiganden för telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Genom beslut den 10 juni 1949 har Kungl. Maj:t bemyndigat nämnda myndigheter att under budgetåret 1949/50 försälja och byta under deras förvaltning stående fastigheter, vilkas taxerings- eller uppskattningsvärden icke överstege 20 000 kronor. Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut sistnämnda dag bemyndigat länsstyrelserna att under budgetåret 1949/50, i den mån försäljningsfrågan icke av länsstyrelse underställts Kungl. Maj:ts prövning, försälja allmänna arvsfonden tillfallen fast egendom, vars taxeringsvärde eller, där taxeringsvärde icke vore åsatt, det vid särskild uppskattning utrönta saluvärdet icke överstege 10 000 kronor.

Kungl. Maj:t har för dessa bemyndiganden meddelat samma föreskrifter rörande sättet och villkoren för försäljningarna, som gällt under närmast föregående budgetår. Sålunda skulle vid försäljning av mark, avsedd för tätbebyggelse, utlåtande inhämtas från bostadsstyrelsen angående köpeskillingen, varjämte, därest den säljande myndigheten funne sig icke kunna godtaga bostadsstyrelsens förslag, ärendet skulle hänskjutas till Kungl. Maj:t för avgörande.

På sätt vid utverkande av försäljningsbemyndigandet har förutsatts skall riksdagen årligen erhålla en redogörelse för de försäljningar, som med stöd av bemyndigandet verkställdes under närmast föregående kalenderår. I sådant syfte ha upprättats sammanställningar departementsvis över de under kalenderåret 1949 försålda fastigheterna. Dessa sammanställningar torde få överlämnas till vederbörande riksdagsutskott.

Departementschefen. Det av 1949 års riksdag lämnade medgivandet för Kungl. Maj:t att utan riksdagens samtycke i varje särskilt fall besluta om försäljning m. m. av kronan eller allmänna arvsfonden tillhörig fast egendom avsåg budgetåret 1949/50. Nytt bemyndigande, gällande för nästa budgetår, bör nu utverkas.

Såsom framgår av vad förut anförts skall myndighet vid fråga om försäljning av statlig jord avsedd för tätbebyggelse alltid höra bostadsstyrelsen angående den ifrågasatta köpeskillingen. Om vederbörande myndighet ej godtager bostadsstyrelsens förslag, hänskjutes ärendet till Kungl. Maj:ts avgörande. Denna ordning är dock endast tänkt såsom ett provisorium i avvaktan på att frågan om formerna för en samordning mellan statens prispolitik vid fastighetsförsäljningar och den sociala bostadsbyggnadsverksamheten löses.

I detta sammanhang vill jag erinra om, att i direktiven till den utredning, som chefen för justitiedepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1949 tillkallat för att uppgöra förslag till råd och anvisningar rörande tekniken vid fastighetsvärderingar vid tillämpning av expropriationslagen (se prop. nr 184/1949), för närmare övervägande rekommenderats ett förslag att inrätta ett centralt organ för markvärdering. Detta organ skulle på begäran av expropriationsdomstol kunna avgiva yttranden i vår-

deringsfrågor, särskilt sådana av ekonomisk-teknisk art, ävensom lämna expropriationsorganen råd i olika detaljspörsmål etc.

Därest ett centralorgan för markvärdering kommer till stånd, tala, såsom i förenämnda direktiv även framhållits, vissa skäl för att alla markvärderingsfrågor, som handläggas inom centralförvaltningen, koncentreras till denna institution och att således även bostadsstyrelsens nuvarande funktion beträffande kronans markförsäljningar överflyttas dit. En sådan överflyttning synes dock lämpligen ej kunna ske, förrän det nya centralorganet kommit i gång med de uppgifter, som i första hand skola fullgöras av dessamma, och formerna för dess verksamhet närmare prövats av riksdagen. Detta torde ej kunna ske under innevarande år. Härtill kommer att frågan om formerna för en samordning mellan statens prispolitik vid fastighetsförsäljningar och den sociala bostadsbyggnadsverksamheten alltjämt ej är slutligt utredd samt att frågan om prissättningen vid försäljning av kyrklig jord ännu är föremål för utredning.

Jämväl under nästa budgetår torde alltså de allmänna riktlinjer för förfarandet och med avseende å villkoren för fastighetsförsäljningarna, som hittills tillämpats, böra gälla. Enligt dessa riktlinjer skall försäljningen, därest ej särskilda skäl till annat föranleda, äga rum vid offentlig auktion. Vidare skall tillses att vid försäljningarna ur statens synpunkt erhållas så fördelaktiga priser som möjligt. Jag vill emellertid understryka att sådana särskilda skäl, som kunna föranleda avvikelser från de allmänna reglerna, numera föreligga i betydligt större utsträckning än vid den tidpunkt, då ifrågavarande allmänna riktlinjer förelades riksdagen (se prop. nr 241/1942). Som förut nämnts har kravet på högsta möjliga köpeskillning vid försäljning av mark för tätbebyggelse fått i viss utsträckning stå tillbaka för kravet på samordning med den sociala bostadspolitiken. Ett lägre anbud än det högsta kan sålunda under vissa omständigheter komma att godtagas. Beträffande jordbruksfastigheter har den numera erforderliga samordningen mellan försäljning å offentlig auktion och efterföljande prövning av förvärvstillstånd medfört ökad tidsutdräkt såsom även riksdagens revisorer uppmärksammat. Särskilt ha olägenheter framträtt, där högsta anbudet vid auktionen avgivits av en person, vilken sedermera vägrats förvärvstillstånd. Vidare kunna förekomma fall, där vederbörande fastighet på grund av ägoras omfattning och belägenhet m. m. lämpligen icke bör bestå såsom självständig jordbruksenhet utan ingå i den statliga rationaliseringsverksamheten på ifrågavarande område. Att under sådana förhållanden utlysa offentlig auktion för fastighetens försäljning synes mindre lämpligt. Praktiska skäl tala därvid för att vederbörande lantbruksnämnd, som jämlikt lagen den 17 juni 1948 (nr 329) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet lämnar tillstånd till förvärvet av fastigheten, även erhåller uppdrag att försälja densamma eller att förvärva den för den statliga rationaliseringsverksamheten. Därvid måste dock alltid tillses att statens eller allmänna arvsfondens intressen icke eftersättas. Priset bör sålunda icke få understiga det värde, som fastigheten skäligen kan anses hava. Jag förutsätter

att, därest riksdagen ej gör någon erinran häremot, försäljning av fastigheter för jordbruksändamål må ske med beaktande av de av mig nu anförda synpunkterna.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1950/51 utan riksdagens samtycke i varje särskilt fall besluta om försäljning av kronan eller allmänna arvsfonden tillhörig fast egendom, såframt taxeringsvärdet å egendomen uppgår till högst 40 000 kronor, eller, där taxeringsvärde icke är åsatt, det vid särskild uppskattning utrönta saluvärdet uppgår till högst nämnda belopp, och i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i det föregående angivna riktlinjer föreskriva de former och villkor, under vilka försäljningarna skola äga rum, med rätt för Kungl. Maj:t att, där så befinnes lämpligt, åt central förvaltningsmyndighet överlämna beslutanderätten rörande försäljning av egendom, vars taxerings- eller uppskattningsvärde icke överstiger 20 000 kronor, respektive åt länsstyrelse, såvitt angår allmänna arvsfonden tillhörig fast egendom, vars taxerings- eller uppskattningsvärde icke överstiger 10 000 kronor;

b) förklara, att vad sålunda medgivits rörande försäljning av kronan tillhörig fast egendom skall gälla jämväl beträffande byte samt upplåtelse under åborätt och tomträtt av sådan egendom, ävensom beträffande avstående utan ersättning av kronomark, som erfordras till järnväg eller allmän väg, därvid dock rätten att besluta om dylikt avstående må av Kungl. Maj:t överlämnas till central förvaltningsmyndighet endast i avseende å obebyggt område av högst 5 hektars yta eller 2 000 kronors värde;

c) uttala att, oavsett de sålunda lämnade medgivandena, i författning eller eljest i särskild ordning meddelade föreskrifter angående rätt för Kungl. Maj:t eller förvaltningsmyndighet att försälja, byta eller under åborätt eller tomt-rätt upplåta kronan tillhörig fast egendom alltjämt skola gälla.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition, av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Erik Skiöld.